

DIMARTS, 25 MARÇ 2014

LA VANGUARDIA

LA CONTRA

Carles Salazar, antropòleg cultural i de les religions

Edat? La vida només pren sentit vivint-la i sentint-la, i la meua ja comença a tenir molt sentit. Sóc de Badalona: adoro l'olor que fa de mar i muntanya. Tenim una filla, la Cecília. Em vaig doctorar a Cambridge i sóc catedràtic de la UdL. Publico 'Antropologia de les creences'

“Ja no patim tant la mort i per això perdem la religió”

MANE ESPINOSA

Aviat el carrer s'omplirà de processons, però les esglésies són cada vegada més buides.

Són dues coses diferents: de processons ja n'hi havia abans de la idea de Déu i tot, perquè són un ritu, i un ritu no és més que un codi social arcaic.

En quin sentit?

La Setmana Santa abans de ser santa ja va ser la consagració de la primavera. La comunitat sempre ha celebrat els cicles de la naturalesa. Les processons són un d'aquests ritus: un codi comú per a la celebració.

Anem a funerals, casaments i batejos religiosos, però cada vegada amb menys fe. Són altres ritus: codis per posar en comú l'alegria o el dolor. En un funeral o casament religiosos tots sabem quins són els signes i què cal fer per encarrilar emocions i conductes en el grup.

Cada dia hi ha més ritus no religiosos. No és tan fàcil substituir aquests ritus mil·lenaris. Per exemple, els ritus per expressar i compartir el dolor davant la mort d'un ésser estimat. Recordo la cerimònia laica de l'enterrament d'un conegut escriptor ateu.

Van saber trobar el to?

En sortir, un amic va observar sagacment:

“Aquestes coses les fan més bé els capellans”. En realitat, el meu amic estava constatat que els ritus són codis que es poden inventar, però no improvisar.

Per què no em puc casar o batejar o enterrar a la meua pròpia manera?

Vostè es pot inventar un nou ritu per batejar o casar-se, però, com que és un codi, si només el sap vostè, només l'entendrà vostè. No podrà compartir emocions ni gestos, perquè cadascú els interpretarà a la seva manera i els faltará un sentit comú.

També hi ha capellans funcionaris i rutinaris que converteixen el ritu en tràmit. Que l'oficiant sigui anòni i no posi emoció a l'hora d'expressar-se no vil dir que el ritu deixi de ser un codi necessari.

Per què?

Perquè el nostre cervell ha evolucionat per a la transcendència. La religió és un producte bioevolutiu. Tenim religions perquè són útils per adaptar-nos al medi.

Religió, del llatí *religare*: reunir.

És una de les seves dimensions essencials: crear comunitat per ajudar l'individu a superar els desafiaments de la vida i l'entorn.

Doncs les esglésies es buiden.

Només als països on s'ha creat un Estat de

Prohibit morir-se

Som més agnòstics perquè se'ns moren menys les persones que estimem. Abans els humans ens passàvem la vida plorant la seva mort i el nostre cervell va evolucionar perquè la fe donés sentit a aquest dolor. La religió, a més, és una forma de solidaritat. Per això on l'Estat de benestar funciona les esglésies es buiden. Si tens un sistema públic de pensions sòlid, ja no necessites confiar en l'almoïna de la parròquia, on la dones per si algun dia et fa falta. L'antropòleg Salazar constata, a més, que la nostra cultura s'avergonyeix de la mort i l'amaga als nens i a la gent gran. I lamenta la immaduresa col·lectiva de negar-nos a assumir el nostre propi final.

benestar eficient, com als europeus, sobre tot als escandinaus, o a Holanda, o, amb menys intensitat, a Alemanya.

Les pensions i la sanitat pública buiden les esglésies?

Per això als Estats Units, on l'Estat de benestar i la sanitat pública són pitjors, les esglésies estan més freqüentades i tothom diu que és més creient.

Per què deixem de creure?

Perquè la mort dels éssers estimats està desapareixent de la nostra vida. Nosaltres ens morim menys...

I què? Si jo hi sóc la mort no hi és, i si hi ha la mort no hi sóc jo: no coincidim mai. Per això temem la nostra mort però no l'experimentem: només patim de veritat quan se'ns mor algú estimat. I per això hi ha menys creients cada dia, perquè cada vegada se'ns moren menys éssers estimats durant la nostra vida. I, a més, cada vegada passa més temps entre una mort sentida i una altra. Sovint dècades.

És un fet estadístic.

Però, a més, hem expulsat la mort de la nostra vida. Parlar-ne és fins i tot de mal gust. La mort s'amaga als nens i fins i tot a la gent gran: fixi's en els anuncis. Abans la religió preparava el vell per morir; avui li anunciaven una gresca continua de viatges i vacances.

I sense *memento mori* no hi ha fe?

La història de la fe és la de la nostra acceptació de la mort dels éssers estimats. Per això va començar amb el xamanisme i l'animisme, quan la seva pèrdua era quotidiana i continuàvem tenint-los presents i comunicant-nos-hi quan passaven a existir en un món espiritual veí.

Però els homes continuen morint i mantant pels seus déus.

Cada vegada menys, al pròsper Occident, tot i que, en el conjunt del planeta, el fet religiós té bona salut.

Vostè és creient? Creu en Déu?

Sí, sóc catòlic creient, però com a antropòleg sóc agnòstic: no m'interessa la fe sinó la creença.

Què és el que més li costa creure de la doctrina catòlica?

Ara li parlaré com a creient: em costava de creure la Bíblia fins que vaig estudiar mitologia i vaig entendre que s'havia de llegir com els mites: no de manera literal ni racional, sinó amb una certa dimensió simbòlica. És una altra mena de veritat.

Però Déu existeix o no?

Jo com a persona crec que sí, però com a antropòleg per mi la pregunta és irrelevant, perquè l'existència de Déu no es pot negar ni demostrar científicament.

No és falsable.

En canvi, les creences dels homes i les societats sí que són un fet científic, i l'estudio i m'apassiona.

LLUÍS AMIGUET

DESDE EL 01 DE ABRIL HASTA EL 15 DE MAYO DE 2014

%* SOBRE TODOS LOS MODELOS DISPONIBLES EN 8 COLORES

-20

Stressless EKORNES

SILLONES Y SOFÁS

Fabricado en Noruega
www.stressless.es

*Oferta no acumulable válida para los 8 colores de cuero indicados (Botick Cream/Black/Burgundy/Brown y Paloma Sand/Chocolate/Black/Light Grey), aplicable a todos los modelos de sillones, sofás y pufs de la gama Stressless® y Ekornes® Collection desde el 01 de abril hasta el 15 de mayo de 2014. Infórmese en su distribuidor Stressless® más cercano para conocer el plazo de entrega de su pedido. Materiales visibles de nuestros sillones, sofás y pufs de cuero Botick y Paloma: cuero de vaqueta, curtido al cromo, flor corregida, pigmentado. Carpintería de haya laminada, pegado y linteado en negro, barniz de base acuosa.